

MONITOR JAPOŃSKI

MARZEC 2016

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Japonii, ze szczególnym naciskiem na działania tego kraju w regionie Europy Środkowej i w Unii Europejskiej.

Materiał opracował dr Marcin Socha – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR JAPOŃSKI

MARZEC 2016

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

1 marca: Japonia podpisuje porozumienie w sprawie dostaw sprzętu obronnego dla Filipin.

Przedstawiciele władz Tokio i Manili osiągnęli porozumienie w sprawie transferu wyposażenia obronnego. Filipiny są pierwszym państwem z regionu Azji Południowo-Wschodniej, które podpisało porozumienie obronne dotyczące importu japońskiej technologii zbrojeniowej. Umowa została wynegocjowana w bardzo krótkim co jest wynikiem rosnącego zagrożenia ze strony Chin, które stopniowo umacniają swoją pozycję w regionie wysp Spratly. Pierwszym efektem współpracy ma być wypożyczenie japońskich samolotów wojskowych do patrolowania spornych terenów na Morzu Południowochińskim.

1 marca: Japońskie firmy zrealizują zamówienia w Egipcie o łącznej wartości 18 miliardów USD.

W wyniku spotkania pomiędzy premierem Shinzō Abe oraz prezydentem Egiptu Abdelem Fattahem al-Sisi doszło do nawiązania współpracy gospodarczej na szeroką skalę. Japońscy wykonawcy mają wziąć udział w dużych projektach infrastrukturalnych w egipskim sektorze energetycznym i transportowym. Kolejny etap zacieśniania współpracy ma się koncentrować wokół problemów bezpieczeństwa i walki z terroryzmem.

8 marca: Minister spraw zagranicznych Chin oskarża Japonię o "dwulicowość" we wzajemnych relacjach.

Chiński minister spraw zagranicznych Wang Yi wygłosił przemówienie, w którym podważył szczerą współpracę japońskich działań zmierzających do odbudowy dwustronnych relacji z ChRL. Po okresie łagodnego ocieplenia kontaktów, jaki można było zaobserwować od końca roku 2012 wygląda na to, że japońsko-chińskie relacje ponownie wkraczają w fazę

POGORSZENIE RELACJI POMIĘDZY JAPONIĄ A CHINAMI

W marcu można było zaobserwować szereg wydarzeń zwiastujących pogorszenie relacji pomiędzy władzami w Tokio i Pekinie. Część z nich jest bezpośrednio związana z wprowadzeniem nowej interpretacji japońskiej konstytucji, która pozwala na wykorzystanie japońskich Sił Samoobrony w operacjach poza granicami państwa. Kolejnym źródłem pogorszenia jest coraz silniejsze zaangażowanie Japonii w krytykę polityki Chin w regionie Azji i Pacyfiku.

konfliktu. Nowy kryzys został zapoczątkowany po tym jak Japonia dołączyła do międzynarodowej krytyki pod adresem Pekinu, związanej z coraz silniejszą aktywnością w pobliżu wysp Spratly. Minister Wang podkreślił również, że Chiny mają prawo do realizowania projektów infrastrukturalnych oraz rozbudowy instalacji wojskowych na własnym terytorium, włączając w to wyspy na Morzu Południowochińskim. Władze w Pekinie wyraziły również zaniepokojenie związane z poluzowaniem regulacji dotyczących zagranicznego wykorzystania Japońskich Sił Samoobrony.

11 marca: Chiny wyraziły zaniepokojenie po podpisaniu porozumienia dotyczącego wynajmu japońskich samolotów wojskowych przez Filipiny.

Rząd w Manili podjął decyzję o wypożyczeniu pięciu japońskich samolotów wojskowych TC-90 w celu zwiększenia możliwości patrolowania wód na Morzu Południowochińskim. Doniesienia te natychmiast wywołały zdecydowany sprzeciw ze strony władz w Pekinie, które postrzegają ten ruch jako próbę zaangażowania Japonii w konflikt terytorialny. Przedstawiciele władz w Pekinie podkreślili, że Japonia nie jest stroną w sporze o wyspy Spratly i jakkolwiek oznaka jej interwencji będzie traktowana jako zagrożenie dla bezpieczeństwa regionalnego.

16 marca: Japońska Partia Liberalno-Demokratyczna naciska na wznowienie rozmów w sprawie chińskich platform wiertniczych.

Japońska Partia Liberalno-Demokratyczna rozważa wystosowanie prośby o arbitraż międzynarodowy w sporze dotyczącym chińskiej aktywności wiertniczej na Morzu Wschodniocińskim. Wniosek części polityków PLD można potraktować jako wyraz chęci zaostrzenia polityki w stosunku do ChRL. Podobny wniosek wystosowany przez władze Filipin dotyczący konfliktu na Morzu Południowochińskim doprowadził do znacznego pogorszenia relacji z władzami w Pekinie, które odmówiły skorzystania z opinii trybunału w Hadze.

23 marca: Chiny i Korea Południowa protestują w sprawie nowego wydania japońskich podręczników.

Problem kontrowersyjnych treści w japońskich podręcznikach dla szkół średnich powraca z każdą ich rewizją. Tym razem przyczyną konfliktu jest przedstawienie sytuacji prawnej oraz historycznej spornych wysp na Morzu Wschodniocińskim. Zdaniem władz w Pekinie tekst nowych podręczników, które mają zostać wprowadzone do szkół w roku 2017 przedstawia wyspy Senkaku/Diaoyu jako integralne terytorium Japonii. Podobny protest złożyła ambasada Korei Południowej, która podważa prezentowane w podręcznikach stanowisko dotyczące wysp Takeshima/Dokdo leżących na Morzu Japońskim. Oprócz problemu spornych terytoriów w oficjalnych protestach ponownie pojawiły się zagadnienia dotyczące zacierania faktów historycznych związanych z japońską agresją w Chinach i Korei.

26 marca: Rosja planuje rozbudowę potencjału militarnego na Kurylach Południowych.

Japońskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych wystosowało oficjalny protest w stosunku do rosyjskich planów dotyczących zwiększenia obecności wojskowej na spornych Terytoriach Północnych (Kuryle Południowe). W związku z rosnącym napięciem pomiędzy Moskwą a Waszyngtonem oraz nowym rozmieszczeniem sił NATO, podjęto decyzję o zwiększeniu wydatków związanych z zabezpieczeniem granic w Europie i Azji Wschodniej. Rosyjski minister obrony Siergiej Szojgu nie podał żadnych informacji dotyczących wielkości planowanych inwestycji wojskowych. Inicjatywa jest dużym krokiem w tył w toczących się obecnie rozmowach dotyczących podpisania traktatu pokojowego regulującego stosunki japońsko-rosyjskie po zakończeniu II Wojny Światowej.

28 marca: Abe spotkał się z prezydentem Zimbabwe.

Premier Shinzō Abe wziął udział w spotkaniu z prezydentem Robertem Mugabe, którego rząd jest objęty sankcjami ze strony Stanów Zjednoczonych oraz Unii Europejskiej. Premier Japonii zadeklarował przekazanie pomocy rozwojowej dla Zimbabwe w wysokości 600 milionów jenów. Jest to kolejny pakiet pomocy japońskiego rządu dla tego kraju. W zeszłym roku rząd w Tokio przekazał ponad 1,8 miliarda jenów w postaci grantów rozwojowych. Jako oficjalne uzasadnienie marcowej wizyty podano chęć uzyskania wsparcia państw afrykańskich dla japońskiego wniosku o przyznanie stałego miejsca w Radzie Bezpieczeństwa ONZ. Nieoficjalnie mówi się o strategii zwiększenia obecności gospodarczej Japonii w Afryce, w odpowiedzi na agresywną politykę chińskich przedsiębiorstw w tym regionie. Pomimo tego, że oficjalne spotkania z Mugabe wywołują fale krytyki ze strony zachodnich sojuszników oraz obrońców praw człowieka, premier Abe już po raz czwarty w przyjmuje prezydenta Zimbabwe.

29 marca: Rewizja uprawnień japońskich Sił Samoobrony wchodzi w życie.

Z końcem miesiąca wchodzi w życie nowe regulacje ds. bezpieczeństwa, które przyznają Japońskim Siłom Samoobrony prawo do udziału w misjach zagranicznych. Dzięki nowej interpretacji konstytucji japońskie jednostki będą mogły przyjąć z pomocą sojusznikom w sytuacji agresji ze strony innego państwa. Nowe regulacje bezpieczeństwa są odpowiedzią na coraz większą aktywność Chin w regionie Azji i Pacyfiku oraz na agresywną politykę Korei Północnej. Premier Abe spotkał się z silną falą krytyki ze strony pacyfistycznych organizacji po wprowadzeniu regulacji.

31 marca: Japonia pożyczy 220 milionów USD Irakowi.

Władze Iraku zdecydowały się pożyczyć znaczną sumę od Japonii w celu załatawania dziury budżetowej, wywołanej rekordowo niskimi cenami na rynkach ropy naftowej. Pożyczka ma stanowić uzupełnienie pakietu pomocowego dla Iraku wy stosowanego przez Bank Światowy.

II. JAPONIA I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

7 marca: Ministerstwo Finansów promuje polskie obligacje w Azji.

W marcu podsekretarz stanu w ministerstwie finansów Piotr Nowak odbył w Tokio wiele spotkań promujących zakup polskich papierów wartościowych. Przedstawiciel Ministerstwa Finansów spotkał się z Miki Yamadą, parlamentarną wiceminister spraw zagranicznych Japonii. Podczas spotkania omawiano dalsze perspektywy współpracy wynikające z podpisanego w zeszłym roku Partnerstwa Strategicznego pomiędzy naszymi państwami oraz możliwość intensyfikacji kontaktów w związku z obchodami 60. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych, która wypada w przyszłym roku. Wizyta w Japonii jest częścią [misji Ministerstwa Finansów](#) w państwach azjatyckich, której celem jest zachęcenie inwestorów do kupowania polskich obligacji. Japonia jest drugim po Stanach Zjednoczonych udziałowcem w polskim dług publiczny. Inwestorzy prywatni z tego kraju zakupili papiery wartościowe o łącznej wartości 20 miliardów złotych.

11 marca: Węgiersko-japońskie rozmowy podczas targów żywności FOODEX 2016.

Ponad piętnaście węgierskich firm z branży spożywczej wzięło udział w tegorocznych targach żywności organizowanych w Tokio. Podczas imprezy doszło do spotkania pomiędzy węgierskim ministrem rolnictwa Sándorem Fazekasem a jego japońskim odpowiednikiem Hiroshim Moriyamą. Węgierski polityk zabiegał o zniesienie ograniczeń na import węgierskich warzyw i owoców do Japonii. Japońskie Ministerstwo Rolnictwa, Leśnictwa i Rybołówstwa obiecało podjęcie kroków w tym kierunku.

18 marca: Polsko-japońskie seminarium poświęcone współpracy w zakresie energetyki jądrowej.

Ministerstwo Energii RP oraz Ministerstwo Gospodarki, Handlu i Przemysłu Japonii zorganizowały w Warszawie wspólne seminarium poświęcone wymianie doświadczeń w prowadzeniu dialogu społecznego nt. elektrowni jądrowych oraz budowania kadr dla polskiego programu nuklearnego. W seminarium uczestniczył podsekretarz stanu w ME Andrzej J. Piotrowski. Zgodnie z jego oświadczeniem "Polska jest zdecydowana na rozwijanie własnego programu energetyki jądrowej i liczy na wymianę najlepszych praktyk z tak doświadczonymi partnerami jak Japonia". Zaangażowanie japońskiego Ministerstwa, Gospodarki Handlu i Przemysłu w podobne inicjatywy jest częścią nowej strategii Tokio, której celem ma być zwiększenie japońskiego eksportu technologii nuklearnej.

23 marca: Japońska agencja ratingowa JCR podtrzymała polską ocenę wiarygodności kredytowej na poziomie A/A+.

Podstawą pozytywnej oceny jest zdywersyfikowana i stabilna gospodarka kraju, powstrzymywanie deficytu i długu sektora publicznego oraz polepszona płynność zewnętrzna i znaczny napływ funduszy. Polski minister finansów Paweł Szałamacha stwierdził, że pozytywna ocena japońskiej agencji to znak, że za granicą doceniono polską gospodarkę oraz politykę gospodarczą obecnego rządu. Dla przypomnienia w styczniu agencja ratingowa Standard & Poor's obniżyła ocenę polskiej wiarygodności do poziomu BBB+.

24 marca: Polsko-japoński projekt energetyczny trafi do szuflady.

31. marca wygasa umowa pomiędzy Kompanią Węglową a japońską firmą Mitsui & Co. Efektem współpracy miało być wybudowanie nowej elektrowni węglowej Czeczott w Woli w woj. śląskim. Projekt został wyceniony na 6 miliardów zł. Niestety Kompania Węglowa, która boryka się obecnie z poważnymi problemami finansowymi musiała zrezygnować z inwestycji z powodu braku środków. Jak na razie nie podano informacji, czy Polska Grupa Górnicza, która ma wkrótce przejąć polskie kopalnie zdecyduje się na kontynuowanie projektu.

28 marca: Czeska Izba Handlu i Przemysłu w Japonii organizuje spotkania networkingowe.

Z inicjatywy Czeskiej Izby Handlu i Przemysłu w Japonii oraz czeskiej ambasady w Tokio co kilka miesięcy będą organizowane spotkania, których celem ma być na wiązanie ściślejszej współpracy biznesowej pomiędzy potencjalnymi partnerami z obydwu państw. Jest to kolejna inicjatywa rządu w Pradze nakierowana na przyciągnięcie japońskich inwestorów.

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

10 marca: Premier Abe twierdzi, że Japonia nie poradzi sobie bez energii jądrowej

Podczas konferencji prasowej z okazji piątej rocznicy wielkiego trzęsienia ziemi w Japonii Wschodniej, premier Abe stwierdził, że niemożliwe będzie zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz prowadzenie skutecznej polityki klimatycznej bez wykorzystania energii jądrowej. Premier potwierdził również, że jego rząd nie wycofa się z polityki mającej na celu ponowne uruchomienie reaktorów, które spełniają nowe wymogi bezpieczeństwa. Jego zdaniem należy "odbudować zaufanie społeczeństwa do energii atomowej". Do tej pory jest to najważniejsze oświadczenie japońskiego rządu po tym jak w zeszłym miesiącu japoński sąd okręgowy wydał wyrok nakazujący wstrzymanie pracy elektrowni Takahama należącej do Kansai Electric.

21 marca: Japonia dywersyfikuje źródła importu surowców energetycznych.

Rząd w Tokio zakupił kolejny transport amerykańskiej ropy naftowej. Jest to drugi taki zakup po tym jak Stany Zjednoczone zdecydowały się na zniesienie blokady eksportu krajowych zasobów tego surowca. Dla Japonii, która w przeszłości była w 80% uzależniona od importu ropy naftowej z Bliskiego Wschodu, zniesienie ograniczeń przez Stany Zjednoczone jest poważną alternatywą w krajowej polityce importu surowców energetycznych. Japonia nie jest jedynym państwem azjatyckim zainteresowanym importem ze Stanów. Chiny również przygotowują się do zakupu większej ilości ropy naftowej.

29 marca: Premier Abe zapowiada podwyższenie podatku VAT w przyszłym roku.

Premier Abe uciął spekulacje dotyczące ewentualnego odłożenia decyzji o podwyższeniu podatku VAT. Japoński rząd od dłuższego czasu zajmuje się projektem podwyższenia podatku konsumpcyjnego z 8 do 10%. Po przeanalizowaniu zaleceń ekspertów rządowych i zagranicznych doradców finansowych premier doszedł do wniosku, że podwyżka jest konieczna w celu utrzymania polityki socjalnej oraz zapewnienia stabilności dla zagranicznych inwestorów. Rząd potrzebuje dodatkowych środków na pokrycie wydatków zbrojeniowych oraz sfinansowanie rosnących kosztów polityki socjalnej. Zapowiedź Abe jest zaskoczeniem dla wielu komentatorów, którzy sądzili że decyzja zostanie ponownie odłożona z uwagi na nadchodzące wybory parlamentarne.

30 marca: Finał negocjacji w sprawie wykupu firmy Sharp.

Tajwański inwestor Foxconn podjął decyzję o zakupie pakietu kontrolnego udziałów firmy Sharp. Ostateczna cena zakupu została obniżona do 3,5 miliarda USD. Jest to koniec wieloletniej batalii o utrzymanie płynności zadłużonego giganta, w którą od początku był zaangażowany japoński rząd. Wykup Sharpa jest pierwszym przypadkiem przejęcia dużej japońskiej firmy elektronicznej przez zagranicznego inwestora.

KOMENTARZ

Bez wątpienia najbardziej niepokojące komunikaty ostatniego miesiąca są związane z pogorszeniem relacji pomiędzy Japonią a Chinami. Po tym jak w lutym doszło do wznowienia współpracy na szczeblu parlamentarnym pomiędzy Tokio a Pekinem można było wnioskować, że wzajemne kontakty powoli wracają do stanu sprzed kryzysu. Niestety doniesienia o podpisaniu współpracy wojskowej Japonii z Filipinami, ponowne pojawienie się problemu japońskich podręczników oraz pomysły części polityków PLD zmierzające do zaostrzenia polityki wobec Chin wywołały falę zdecydowanego sprzeciwu ze strony rządu w Pekinie.

Pogorszenie relacji z Chinami jest efektem kontynuacji polityki premiera Abe, zmierzającej do redefinicji japońskiej polityki bezpieczeństwa oraz wprowadzenia zmian w artykule 9. japońskiej konstytucji. W zeszłym roku rząd PLD wprowadził szereg zmian prowadzących do zwiększenia zdolności obronnych Japonii. Wprowadzono regulacje zezwalające Siłom Samoobrony na uczestnictwo w operacjach zagranicznych. W kwietniu 2014 roku ten sam rząd wprowadził nowe zasady dotyczące transferu wyposażenia wojskowego. Od tego czasu Japonia podpisała porozumienia o transferze sprzętu wojskowego z Wielką Brytanią, Australią, Indiami i Filipinami. Strategia zacieśniania współpracy wojskowej jest oznaką próbą przeciwstawienia się rosnącej pozycji Chin w regionie Azji i Pacyfiku.

Pogorszenie relacji z ChRL, doniesienia o budowie rosyjskiej bazy wojskowej na jednej Kurylach Południowych oraz krytyka ze Korei Południowej w sprawie podręczników to oznaki wypalania się ofensywy japońskiego MSZ zmierzającej do normalizacji stosunków w regionie Azji Północno-Wschodniej.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

